

Szakadát István, BME MOKK, i@syi.hu

MEO

W3C Szemantikus Web

Műhelykonferencia

Budapest, 2006. április 13.

MEO-adatlap

- Magyar Egységes Ontológia, NKFP-2, 2004.12.01. - 2006.11.30.,
- BME MOKK, BME TMIT, SZE SZTCS, MTA NYTI, ALL, Scriptum, MorphoLogic

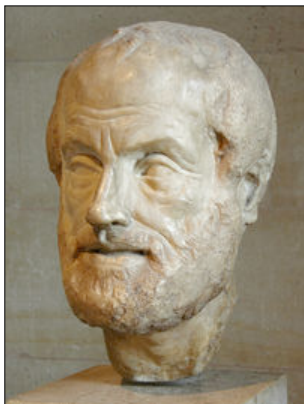
elméleti – „filozófiai” – célok

- Sowa-idézet: „könyvem ajánlom az emberiség nagy tudásmérnökei, Arisztotelész, Leibniz, Kant, Pierce, Whitehead szellemének”
- alapokat teremteni, mintát mutatni, konvergálni

gyakorlati célok

- ontológiainfrastruktúra
- csúcsontológia
- szakontológia
- újrahasznosíthatóság, konszenzusmenedzsment

Arisztotelész

Gottfried Wilhelm Leibniz

Immanuel Kant

Charles Sanders Peirce

Alfred North Whitehead

újrahasznosíthatóság

közös építkezés, Creative Commons
 ontologia.hu

ontológiai elkötelezettség

nincs egységes ontológia $\neg \text{EMEO}$
 lehet egységes módszertan E_{meo}

nyelvi alapok

ontológia nyelvfüggetlen, de kell nyelvi kötés

ontológiamodell

nyelvi réteg (morfológia, gyakoriság, szótár) vs. fogalmi réteg
 fogalommodell vs. instanciamodel (tulajdonnév-kísérlet)

Achille C. Varzi

Alfred Tarski

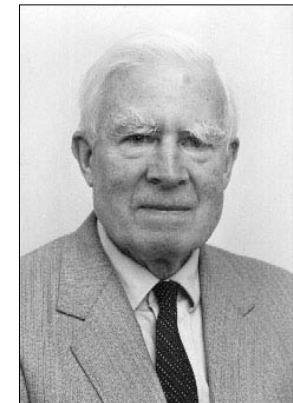
Alonzo Church

Bertrand Russel

Georg Henrik von Wright

modell

mi az ontológia

tudástár (passzív)

következtetési rendszer (aktív)

metafogalmak, metatulajdonságok

reláció, eleme, halmaz, lingvisztikai fogalmak

OntoClean metatulajdonságok

fogalom

osztályfogalom

relációfogalom

csúcshfogalmak

valami

kategóriák (másodrendű)

Nicola Guarino

Willard van Ormon Quine

Ludwig Wittgenstein

Peter Gärdenfors

Peter Simons

ontológiaszerkesztés

Protégé

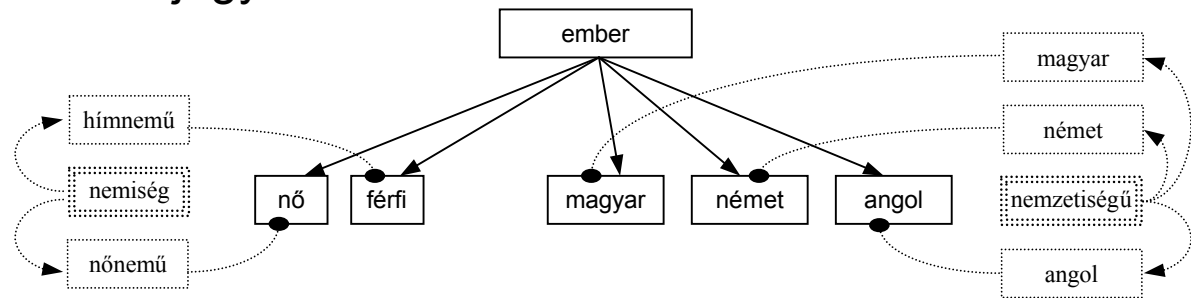
saját ontológiamag-szerkesztő

taxonómiaépítés

generikus reláció: másodrendű + túlhasznált (isa, is_subsumed, hyponymy, subclass)

ismertetőjegy (Arisztotelész), duáلتaxonómia (Srejder)

partíció: harmadrendű + ismertetőjegy-kötés

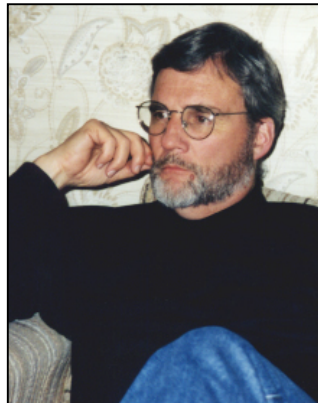
Donald Davidson

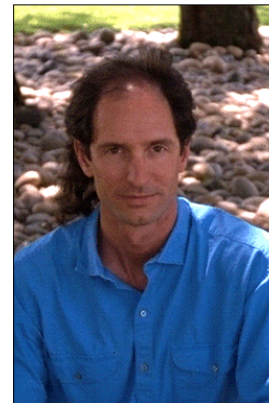
John F. Sowa

Jerry R. Hobbs

Tom Gruber

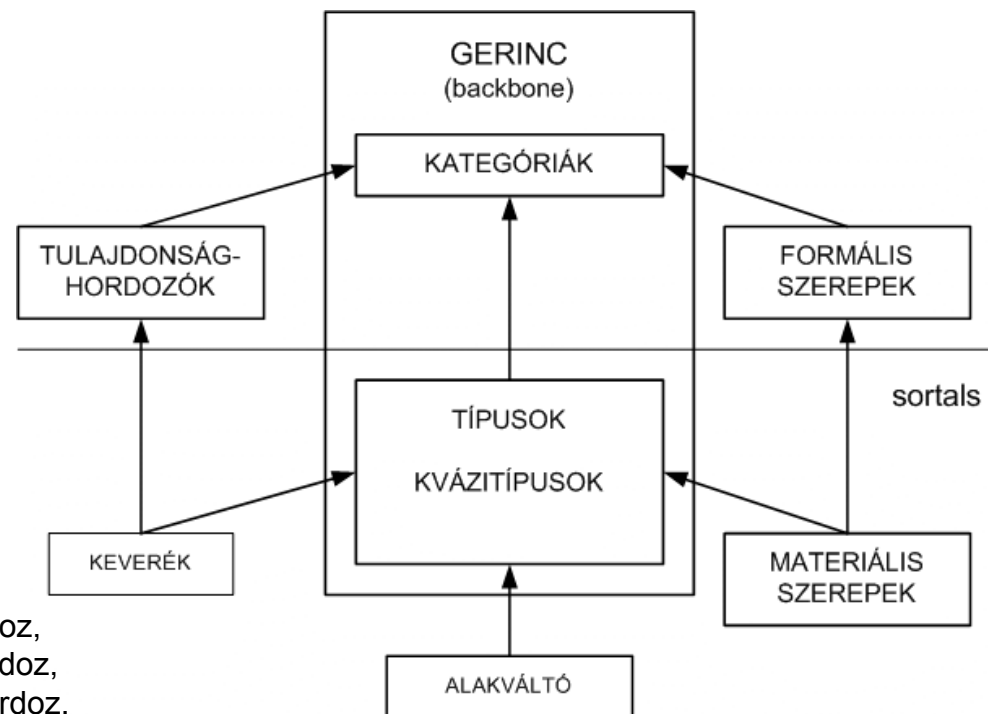
Ju.A. Srejder

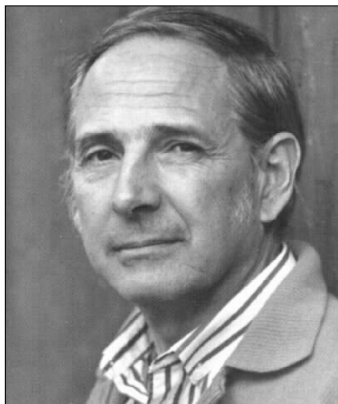
OntoClean módszertan

- metatulajdonságok: rigiditás, függőség, teljesség stb.
- fogalomtípusok
- konzisztenciaszabályok (WordNet)

- 1.) ha Q antirigid, P is antirigid,
- 2.) ha Q hordoz azonosságot, P is hordoz,
- 2.1.) ha Q hordoz mereológiai azonosságot, P is hordoz,
- 3.) ha Q hordoz teljességkritériumot, P is hordoz,
- 3.1.) ha Q hordoz topológiai teljességkritériumot, P is hordoz,
- 3.2.) ha Q hordoz morfológiai teljességkritériumot, P is hordoz,
- 3.3.) ha Q hordoz funkcionális teljességkritériumot, P is hordoz,
- 4.) ha Q hordoz anti-teljességet, P is hordoz,
- 5.) ha Q függő, P is az,
- 6.) ha két fogalom IC-je vagy UC-je összeegyeztethetetlen, a két fogalom diszjunkt.
- 7.) Minden egyed tartozik egy olyan fogalomhoz, amely hordoz IC-t.
- 8.) Ha két egyed megegyezik, van egy olyan fogalom, amely mindkettő azonossági feltételét hordozza.

John R. Searle

Gilbert Ryle

Jürgen Habermas

P.F. Strawson

J.L. Austin

openCYC

OpenCyc is the open source version of the Cyc technology, the world's largest and most complete general knowledge base and commonsense reasoning engine.

<http://www.cyc.com/cyc/opencyc/overview>

SUO/SUMO

Standard Upper Ontology/Suggested Upper Merged Ontology

<http://ontologyportal.org>

DOLCE

Descriptive Ontology for Linguistic and Cognitive Engineering

<http://www.loa-cnr.it/DOLCE.html>

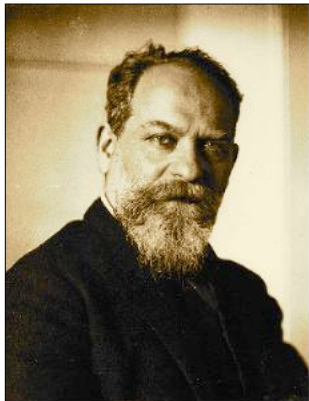
UOS/COSMO

Upper Ontology Summit/COmpatible Subset of Multiple Ontologies (2006.III.15.)

<http://ontolog.cim3.net/cgi-bin/wiki.pl?UpperOntologySummit>

Develop the mechanism and resources to relate existing upper ontologies to each other in a manner that will increase reuse of knowledge among them, and thereby facilitate semantic interoperability among other ontologies that are linked to them. We want to make the world aware that the technology of upper ontologies has developed to a point suitable for commercial exploitation.

Edmund Husserl

Nicolai Hartmann

Stanislaw Lesniewski

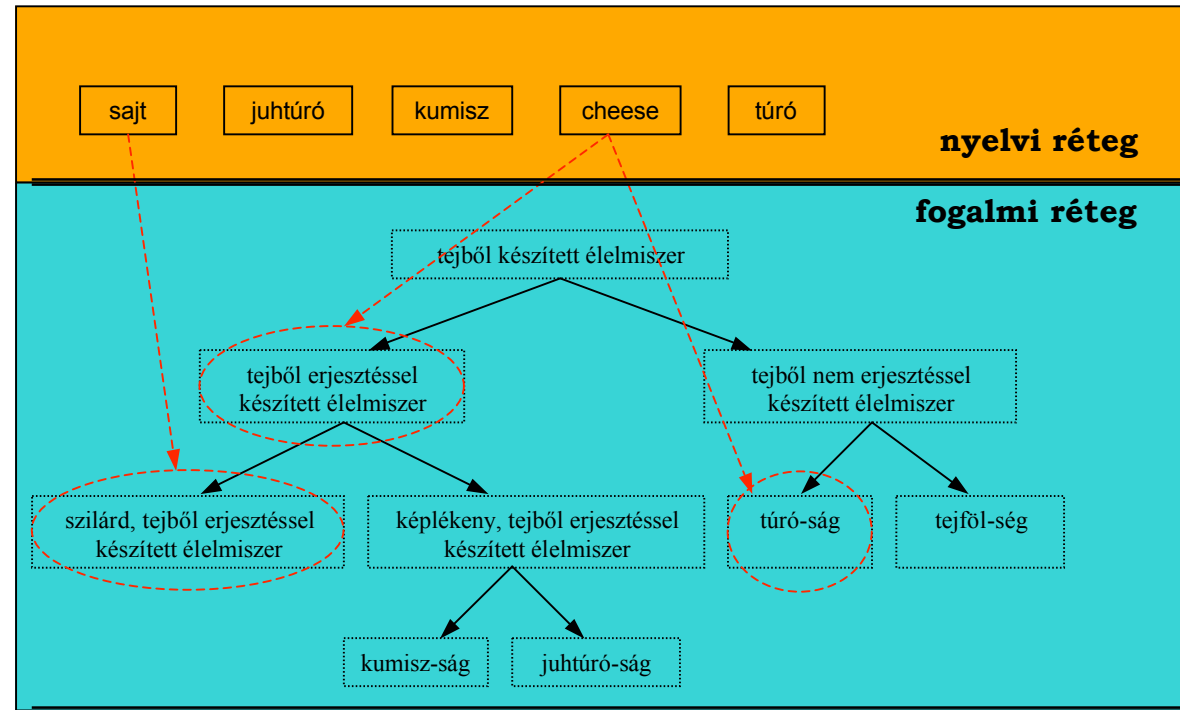
Adam Pease

Douglas B. Lenat

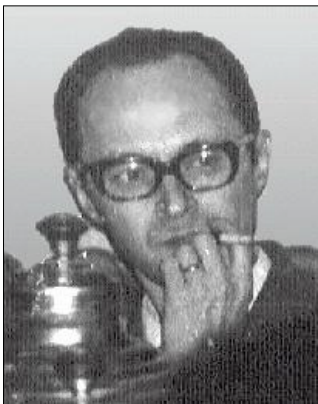
eltérő nyelvi kötés

sajt-ság = szilárd, tejből erjesztéssel készített élelmiszer

cheese-ség = tejből erjesztéssel +néhány nem erjesztéssel készített élelmiszer (pl. túró)

Sergei Meyen

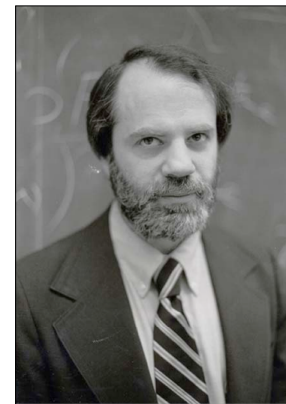
Ferdinand de Saussure

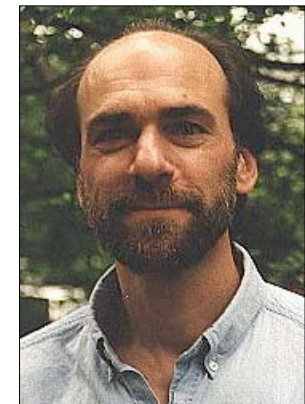
Rudolf Carnap

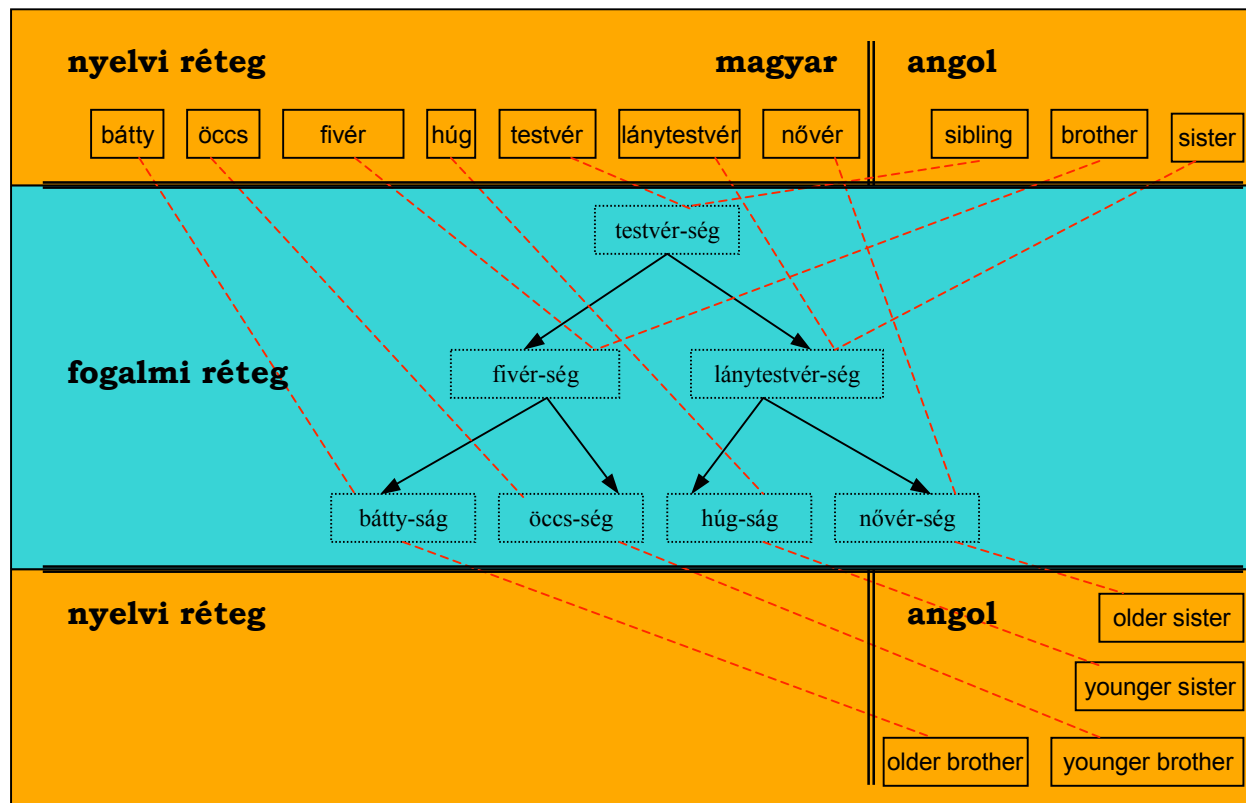
Saul A. Kripke

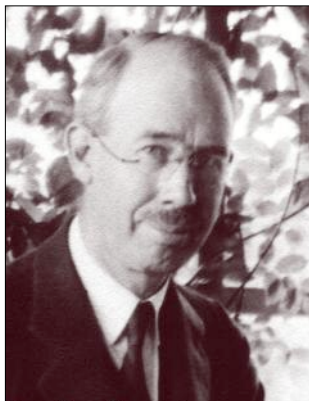
James Pustejovsky

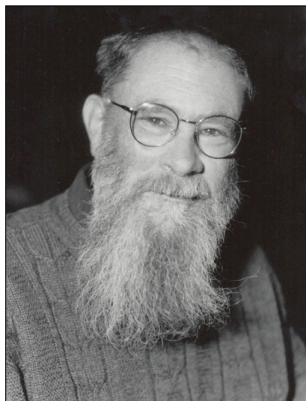
eltérő nyelvi granularitás

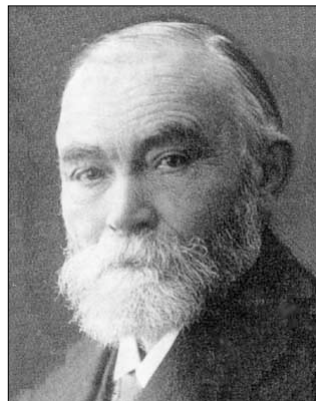
Clarence Irving Lewis

David Lewis

Gottlob Frege

Mario Bunge

Barry Smith

